Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2014–2015

21 501-07 Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1293 BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 augustus 2015

Op 17 juli jl. heeft de Raad van gouverneurs van het ESM ingestemd met het principebesluit voor een nieuw leningenprogramma voor Griekenland (zie verslag Eurogroep vergadering en ESM Raad van gouverneurs op 17 juli met Kamerstuk 21 501-07, nr. 1292). De Raad van gouverneurs van het ESM heeft de instituties vervolgens gevraagd om met de nodige urgentie een Memorandum of Understanding (MoU) met de Griekse autoriteiten uit te onderhandelen. Op dinsdag 11 augustus hebben de instituties overeenstemming bereikt met de Griekse regering over het MoU dat ten grondslag ligt aan een nieuw ESM-programma. Dit MoU is tot stand gekomen na weken van intensieve onderhandelingen tussen de Europese Commissie, de ECB, het IMF en de Griekse autoriteiten.

Bij deze brief stuur ik u de volgende achterliggende documenten: 1) het MoU zoals overeengekomen tussen de instituties en Griekenland[1]; 2) de lijst met prior actions[2]; 3) de beoordeling van de instituties over de financieringsbehoefte[3]; en 4) de schuldhoudbaarheidsanalyse[4]. De leningdocumentatie (Financial Assistance Facility Agreement (FFA)), het voorstel van de Managing Director van het ESM over de voorwaarden van de leningdocumentatie alsmede het voorstel van de uitkering van de eerste leningentranche zijn ook toegevoegd[5]. Behalve het MoU zijn de stukken nog niet openbaar, deze zullen dan ook vertrouwelijk worden verstuurd. Wanneer de stukken openbaar zijn gemaakt, zal de vertrouwelijkheid worden opgeheven.

---

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.
[2] Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.
[3] Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.
[4] Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.
[5] Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

kst-21501-07-1293
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

In deze brief wordt allereerst een beschrijving en appreciatie gegeven van de inhoud van het MoU en de overige documenten. Vervolgens wordt de algemene appreciatie van het kabinet en de Nederlandse inzet voor de Eurogroep van 14 augustus geschetst. De gevolgen van een nieuw ESM-programma voor de Nederlandse begroting worden in de voorlaatste alinea beschreven. Tenslotte wordt het verdere proces voor de komende dagen geschetst.

Beschrijving MoU

Het MoU bevat de maatregelen die de Griekse autoriteiten nemen in ruil voor de uitkering van tranches uit het ESM programma (zie bijlage 1). Het MoU heeft betrekking op een periode van drie jaar. Naar aanleiding van elke voortgangsmissie zal het MoU worden geactualiseerd en verder worden ingevuld. Hieronder volgt een overzicht van de maatregelen die worden genomen, een overzicht van de technische assistentie zoals besproken in het MoU en een bespreking van de maatregelen die Griekenland zal terugdraaien op verzoek van de Eurozone Top. Het overzicht is een beschrijving op hoofdlijnen en niet uitputtend.

Overheidsfinanciën

Griekenland moet volgens het MoU voldoen aan een primair saldo doelstelling van -0,25%, 0,5%, 1,75% en 3,5% van het bbp in respectievelijk 2015, 2016, 2017 en 2018 en latere jaren. Dit primair saldo bestaat uit het begrotingssaldo van de Griekse overheid exclusief rentebetalingen. Om de budgettaire doelstellingen te bereiken bevat het MoU maatregelen om overheidsinkomsten te versterken en uitgaven te verminderen. Zo worden bijvoorbeeld subsidies op dieselolie afgeschaft, de militaire uitgaven structureel met 500 miljoen euro verlaagd en komt er een belasting op tv advertenties. Verder worden uitzonderingsposities in het belastingstelsel voor o.a. boeren en de scheepvaartindustrie afgeschaft en worden maatregelen genomen om uitgaven aan de gezondheidszorg en de sociale zekerheid houdbaar te maken.

Naast de pensioenmaatregelen die de Griekse autoriteiten al in juli dit jaar hebben genomen, zullen de Griekse autoriteiten verdere noodzakelijke maatregelen nemen om de pensioenuitgaven te beheersen. Dit zijn o.a. maatregelen om de mogelijkheden voor vervroegd pensioen verder terug te dringen, en de inkomensafhankelijke en leeftijdsgebonden uitkering EKAS geleidelijk af te schaffen. Ook zal de bijdrage van de Griekse staat aan pensioenfondsen afgebouwd worden en zullen pensioenfondsen worden samengevoegd om kosten te besparen. Afgelopen juli is reeds de gezondheidszorgcontributie voor gepensioneerden verhoogd en is met onmiddellijke ingang ingevoerd dat mensen die met pensioen gaan alleen recht hebben op een minimum, gegarandeerd pensioen als ze minimaal 67 zijn.

Naast de genoemde budgettaire maatregelen in het MoU, moet Griekenland in oktober 2015 extra maatregelen aankondigen die vanaf 2018 structureel (op jaarbasis) 1% van het bbp opleveren. De Griekse autoriteiten hebben zich gecommitteerd aan nog een set additionele structurele maatregelen in oktober 2016 indien blijkt dat de aangekondigde maatregelen uit 2015 niet het gewenste effect hebben op middellange termijn voor het behalen van een primair saldo van 3,5% bbp in 2018. Verder is afgesproken dat eventuele gerealiseerde meevallers voor 30% gebruikt worden voor schuldreductie en voor nog eens 30% voor het wegwerken van betalingsachterstanden van de Griekse overheid.

De budgettaire maatregelen worden ondersteund door voorstellen die belastingontwijking moeten tegengaan, voor een betere belastinginning zorgen en het belastingstelsel versimpelen. Ook zullen de Griekse autoriteiten zorgen voor het volledig onafhankelijk functioneren van de organisatie die verantwoordelijk is voor belastinginning. Om de budgettaire controle en beheersing van de overheidsfinanciën te verbeteren zal de zogenaamde *Fiscal Council* volledig operationeel gemaakt worden. Ook zal het proces van publieke aanbestedingen verbeterd worden.

Het kabinet is van mening dat de budgettaire doelstellingen in het MoU voorzien in een realistisch pad richting een primair overschot van 3,5% in 2018, waarbij de vraag zich voordoet of de doelstelling voor 2017 voldoende ambitieus is. Om de budgettaire doelen te bereiken wordt een grote inspanning van de Griekse regering gevraagd. Ook is het kabinet van mening dat er voldoende zekerheden zijn ingebouwd, omdat de Griekse regering zich ook heeft gecommitteerd aan het nemen van additionele maatregelen als dat nodig zal zijn om het middellange termijn doel te bereiken.

Financiële stabiliteit

Gegeven de acute uitdagingen waar de Griekse financiële sector voor staat, zal het ESM-programma ook een buffer voor de banken bevatten om te kunnen voldoen aan de potentiële herkapitalisatie en resolutie van de banken. De regeringsleiders hebben tijdens de Eurozone Top van 12 juli geconcludeerd dat het hierbij gaat om een buffer van 10 tot 25 miljard euro, waarvan 10 miljard euro onmiddellijk beschikbaar zou worden gesteld op een aparte rekening bij het ESM. Hierover bent u geïnformeerd in het verslag van de Eurogroep en Eurozone Top van 12 juli 2015 met Kamerstuk 21 501-07, nr. 1284.

Het voorstel in het MoU is om maximaal 25 miljard euro op te nemen als buffer voor de herkapitalisatie van levensvatbare Griekse banken en de resolutie van niet-levensvatbare banken, in lijn met de staatssteunregels van de EU. De ECB zal de vier grote Griekse banken op korte termijn doorlichten om de kapitaalbehoeftes vast te kunnen stellen. In het MoU staat beschreven dat, na de doorlichting, de banken kapitaalplannen bij de ECB zullen indienen. Eventuele kapitaaltekorten bij de banken zullen voor eind 2015 zijn weggewerkt. Het MoU bevat voorts maatregelen die het probleem van de zogenaamde *non-performing loans* (NPL's) aanpakken, de onafhankelijkheid van het HFSF waarborgen en het bestuur van commerciële banken verbeteren.

In het MoU staat dat bij de resolutie van niet-levensvatbare banken de Europese staatssteunregels van toepassing zullen zijn. Het kabinet zal zich er samen met andere lidstaten voor inzetten, ondanks dat de BRRD regels pas vanaf 1 januari van toepassing zijn in Griekenland, dat een diepere bail-in zal worden toegepast om de problemen in de financiële sector aan te pakken. Daarnaast is het gewenst om banken die geherkapitaliseerd worden met programmageld direct in beheer van het privatiseringsfonds te brengen.

Structurele hervormingen gericht op groei, concurrentievermogen en investeringen

Het MoU bevat maatregelen die de regeldruk verminderen, het ondernemingsklimaat verbeteren en de werking van vrij concurrerende markten versterken. De competitie in markten zal versterkt worden door het liberaliseren van beschermde beroepen en het invoeren van aanbevelingen van de OESO met betrekking tot productmarkten. Op het gebied

van de arbeidsmarkt zal de wetgeving op het gebied van collectief ontslagrecht, stakingsrecht en CAO's in samenwerking met o.a. de *International Labour Organization* geëvalueerd worden. Na deze evaluatie zal deze wetgeving in overeenstemming gebracht worden met EU *best practices*. De Griekse autoriteiten zullen tevens maatregelen nemen om zwart werken tegen te gaan en zullen samen met de OECD een nieuwe onderwijsstrategie ontwikkelen.

Privatiseringsfonds

Om inkomsten te genereren en daarmee de schulden te reduceren is een ambitieuze privatiseringsdoelstelling (voor de langere termijn) van 50 miljard euro in het MoU opgenomen. Van deze 50 miljard euro zal 25 miljard euro gebruikt worden om de leningen voor een eventuele bankenherkapitalisatie terug te betalen. De resterende helft wordt vervolgens voor 50% gebruikt voor het verminderen van de staatschuld en voor 50% voor investeringen in de Griekse economie.

Met de inrichting van het onafhankelijke privatiseringsfonds onder toezicht van de Europese instituties is nog onvoldoende urgentie ten toon gespreid. Het privatiseringsfonds zal sneller operationeel moeten zijn dan voorzien is in het MoU. Het kabinet zal in de Eurogroep inbrengen dat dit uiterlijk in oktober 2015 het geval moet zijn.

Publieke sector

Het MoU gaat ook in op maatregelen die de efficiëntie, betrouwbaarheid en transparantie van het publieke stelsel moeten versterken. Zo zal het personeelsbeleid van de Griekse overheid hervormd worden. Hiervoor zal in december 2015 een strategie samen met de Commissie opgesteld worden. Ook zullen de transparantie en controlemogelijkheden op de overheid versterkt worden, zal er meer gestuurd en afgerekend worden op prestaties in de publieke sector en zullen secundaire arbeidsvoorwaarden (zoals reiskosten en vergoedingen) meer in lijn worden gebracht met best practices in de EU. In december 2015 zullen de Griekse autoriteiten een nieuw permanent mobiliteitsschema introduceren, waarmee gebruik van functieomschrijvingen wordt gestimuleerd en het schema wordt gekoppeld aan een online database van vacatures. Het MoU bevat tevens maatregelen om corruptie te bestrijden, de onafhankelijkheid van het statistisch bureau te versterken en het rechtssysteem te hervormen.

Dit zijn noodzakelijke maatregelen voor het verbeteren van het publieke stelsel waarbij technische assistentie essentieel is.

Technische assistentie

Op het gebied van *technische assistentie* zullen de Griekse autoriteiten voor eind september 2015 een plan voor de middellange termijn uitwerken met de Europese Commissie. Er is al technische assistentie op het gebied van o.a. belastingen, de sociale zekerheid en het rechtssysteem. Op het gebied van het versterken van concurrentievermogen, de gezondheidszorg, het investeringsklimaat en publieke sector hervormingen willen de Griekse autoriteiten de technische assistentie uitbreiden. De technische assistentie draagt bij aan het realiseren van de groeistrategie die de Griekse autoriteiten samen met sociale partners, academici en internationale organisatie zullen opstellen voor maart 2016.

Het blijft voor het kabinet van belang dat maatregelen ook daadwerkelijk goed worden geïmplementeerd en de Griekse economie weer gaat groeien. Het kabinet ziet daarom het verzoek van de Griekse autoriteiten

om de technische assistentie (gecoördineerd door de Europese Commissie) voort te zetten als noodzakelijke voorwaarde. Zo is bijvoorbeeld de verdere uitwerking van de strategie voor verbetering van de publieke administratie, in samenspraak met instellingen zoals de Wereldbank, cruciaal voor het slagen van het hervormingsprogramma.

Terugdraaien van maatregelen

In de verklaring van de Eurozone Top is opgenomen dat, met uitzondering van de *humanitarian crisis bill,* de aangenomen wetgeving die tegen de overeenkomst van 20 februari ingaat, zal worden herzien of dat compenserende maatregelen met hetzelfde effect zullen worden genomen. Het betreft maatregelen op de volgende terreinen: (1) op het gebied van corruptiebestrijding (2) aannemen van wetgeving voor het opzetten van organisatie die verantwoordelijk is voor belastinginning (3) het moderniseren, versterken en depolitiseren van de Griekse overheid, in nauwe samenwerking met de Europese Commissie (4) opbrengsten realiseren uit vastgoed van de Griekse staat (5) instellen van de mobiliteitspool voor een efficiënt opererende overheid(6) sluiten van de publieke omroep ERT. In het MoU worden de maatregelen beschreven die genomen zullen worden om te voldoen aan deze voorwaarde.

Naar tevredenheid van het kabinet worden unilateraal door de Griekse regering genomen maatregelen die indruisten tegen de eerdere overeenkomsten teruggedraaid of gecompenseerd. Zo worden o.a. de afbetalingsregeling voor belastingschulden aangescherpt, nieuwe consultaties gehouden over *collective bargaining* en collectieve ontslagen. De publieke omroep ERT zal open blijven, maar de kosten daarvan zullen impliciet meelopen in de bezuinigingen. Daarnaast wordt afgezien van het uitstel van de pensioenhervormingen uit 2010–2012.

Prior actions

Voordat er tot uitkering van een eerste tranche kan worden overgegaan uit het nieuwe ESM programma zal het Griekse parlement nog deze week een reeks met maatregelen moeten aannemen. Deze maatregelen zijn aangeduid als prior actions. Deze uitgebreide set met prior actions (zie bijlage 2) is gericht op de begroting en de overheidsfinanciën, de pensioenen, de gezondheidszorg, de sociale zekerheid, financiële stabiliteit, productmarkten, de energiemarkt, privatiseringen, anticorruptie en de publieke sector. Deze set met prior actions is al de derde set met maatregelen die de Griekse regering moet implementeren sinds de Eurozone Top van 12 juli jl. De instituties zullen, na behandeling in het Griekse parlement, beoordelen of voldaan is aan de prior actions.

Het kabinet is van mening dat de bijgevoegde lijst met prior actions een uitgebreide set aan maatregelen is, die op zichzelf genomen voldoet aan de eisen voor vrijgave van een eventuele eerste tranche. In het bijzonder hecht het kabinet eraan dat de Griekse autoriteiten op eigen initiatief nu al het tegengaan van vervroegd pensioen als prior action hebben opgenomen. Verder zijn verstrekkende maatregelen opgenomen op alle belangrijke beleidsterreinen waardoor het gehele pakket ambitieus te noemen is. Uiteraard kan de tranche alleen worden uitgekeerd na beoordeling van de instituties dat voldaan is aan alle prior actions.

Omvang ESM-programma en financieringsbehoefte

De Managing Director van het ESM heeft een voorstel gedaan aan de Raad van gouverneurs voor de leningdocumentatie en de maximale omvang van het ESM-programma (zie bijlage 5). Het voorstel is dat het

ESM-programma maximaal 86 miljard euro zal bedragen. In de praktijk zal dit bedrag lager zijn. Het maximum bedrag kan omlaag zodra duidelijk is hoeveel het IMF uiteindelijk zal bijdragen aan het programma. Onder het vorige programma heeft het IMF uiteindelijk circa 16 miljard euro niet uitgekeerd. Het kabinet acht de financiële betrokkenheid van het IMF cruciaal. Ten tweede kan de uiteindelijke financieringsenvelop van het ESM naar beneden als de Eurogroep overeen zou komen dat de resterende winsten uit de SMP- en ANFA-obligaties alsnog doorgegeven worden aan Griekenland. Het doorgeven van de SMP- en ANFA-winsten van lidstaten aan Griekenland was een afspraak uit het tweede leningenprogramma, maar is komen te vervallen met afloop van het tweede programma. Daarnaast kunnen hogere privatiseringsopbrengsten, lagere kosten voor de bankensector (bijvoorbeeld door een diepere bail-in) en eventuele financiering die Griekenland bij herstel van de markttoegang zelf kan aantrekken op de markt zorgen dat de totale omvang van het ESM programma naar beneden kan worden bijgesteld. Met betrekking tot de privatiseringen is in het programma een doelstelling opgenomen van respectievelijk 1,4 miljard euro in 2015, 3,7 miljard euro in 2016 en 1,3 miljard in 2017.

De maximale omvang van het leningenprogramma van het ESM is gelijk aan de geraamde financieringsbehoefte voor Griekenland voor de periode augustus 2015 – Augustus 2018 (zie bijlage 3) Het grootste gedeelte van de financieringsverplichtingen bestaat uit aflossingen en rentebetalingen aan de internationale crediteuren. Daarnaast is door de instituties vastgesteld dat er financiering nodig is om de problemen in de financiële sector aan te pakken, de betalingsachterstanden weg te werken en voor de opbouw van een kasbuffer.

In het voorstel van de Managing Director van het ESM over de FFA worden de beprijzingsrichtsnoeren van het ESM als uitgangspunt genomen. Dit houdt in dat er, anders dan bij het EFSF-programma, sprake is van een renteopslag van 10 basispunten bovenop de financieringskosten van het ESM. Het voorstel van de Managing Director van het ESM is om de maximale gemiddelde looptijden van de leningen gelijk te trekken met de huidige maximale gemiddelde looptijden van de EFSF-leningen, namelijk 32,5 jaar.

Korte termijn financieringsbehoefte en omvang eerste tranche

De financieringsbehoefte van de Griekse overheid is t/m oktober 2015 circa 16 miljard euro. Hiervan is 7 miljard euro gereserveerd voor de aflossing van de EFSM-lening, 3,4 miljard voor de aflossing en rentebetaling aan de ECB, 2,2 miljard euro voor aflossingen en rente aan het IMF en 0,1 miljard euro voor overige aflossingen. Daarnaast wordt 3,3 miljard euro gereserveerd voor het wegwerken van betalingsachterstanden en tekorten van de overheid. Ook zal, zoals afgesproken in de Eurozone Top van 12 juli, 10 miljard euro direct beschikbaar worden gesteld als buffer voor de bankensector. Het is nog niet bekend of en wanneer de overige 15 miljard euro nodig zal zijn voor de bankensector.

Schuldhoudbaarheidanalyse

De schuldhoudbaarheid is naar het oordeel van de instituties de afgelopen tijd sterk verslechterd door politieke onzekerheid, het uitblijven van hervormingen en het terugdraaien van een aantal maatregelen. De verslechterde omstandigheden hebben ertoe geleid dat de instituties hun verwachtingen over de economische groei naar beneden hebben bijgesteld. De instituties verwachten voor 2015 een krimp van 2,3% bbp en

1,3% in 2016 en een groei van 2,7% in 2017 en 3,1% in 2018. Voor de lange termijn ramen de instellingen de groei op 1,75% bbp.

Rekening houdend met de ontwikkelingen van het afgelopen half jaar en de implementatie van de maatregelen uit het MoU hebben de instellingen een schuldhoudbaarheidanalyse opgesteld (zie bijlage 3). De totale publieke schuld zal volgens hen in het basisscenario uitkomen op 175% van het bbp in 2020, teruglopen naar 160% van het bbp in 2022 en 122% in 2030. Zoals gebruikelijk in een schuldhoudbaarheidanalyse worden ook twee andere scenario's geschetst. Door afwijkingen van bijvoorbeeld de groei of privatiseringsopbrengsten schetsen de instituties een positiever en negatiever scenario om een volledig beeld te geven.

Zoals ook aangegeven in de leeswijzer bij het verslag van de Eurogroep en Eurozone Top van 12 juli jl. beoordelen de instituties ook de jaarlijkse schuldverplichtingen van Griekenland, die ze als een betere maatstaf zien voor de schuldhoudbaarheid dan de schuld ten opzichte van het bbp, in lijn met waar Nederland op heeft aangedrongen. Het overgrote deel van de schuld die Griekenland moet aflossen, is verstrekt onder gunstige voorwaarden (uitstel rentebetalingen, lange looptijden en gunstige rentepercentages). Hierdoor zal Griekenland volgens de instituties naar verwachting tussen 2015 en 2030 jaarlijks gemiddeld 12% van het bbp besteden aan de aflossing van schuld en de jaren daarna zullen de verplichtingen gemiddeld 15% van het bbp zijn waarvan het IMF eerder in dit proces heeft aangegeven dat het de grens is voor de schuldhoudbaarheid van Griekenland. Zoals in het verslag van de Eurogroep en Eurozone Top van 12 juli jl. is vermeld heeft de Eurogroep aangegeven, in het licht van een mogelijk toekomstig ESM-programma en de verklaring van de Eurogroep van november 2012, indien nodig, klaar te staan om aanvullende maatregelen te overwegen om de bruto financieringsbehoefte van Griekenland houdbaar te houden. Deze mogelijke maatregelen zijn op voorwaarde van volledige implementatie van het eventuele programma en worden overwogen na een succesvolle afronding van de eerste voortgangsmissie van het nieuwe programma.

IMF betrokkenheid

De Griekse autoriteiten hebben, conform de afspraak van de Eurozone Top, ook bij het IMF een verzoek ingediend voor voortzetting van de steun na het eerste kwartaal van 2016, zowel in de vorm van nieuwe financiering als toezicht op de implementatie van het programma. Het IMF is derhalve bij alle onderhandelingen over het MoU actief betrokken geweest. Voor Nederland is het cruciaal dat in de Eurogroep eenduidig blijkt, dat het IMF deze MoU ondersteunt. Het IMF zal later de omvang van de financiële bijdrage bepalen. Na een succesvolle eerste voortgangsrapportage gaat het IMF naar de Board, naar verwachting in oktober.

Algemene appreciatie en Nederlandse inzet Eurogroep

In lijn met de inzet van het kabinet bij de Eurozonetop op 12 juli staat voor het kabinet centraal dat een overeenkomst geloofwaardig moet zijn voor de toekomst van Griekenland en de Eurozone als geheel. Voor Nederland heeft daarbij voorop gestaan dat Griekenland zich aan de afspraken dient te houden. Op dit punt was het vertrouwen in de bereidheid van deze Griekse regering in de eerste maanden van dit jaar nadrukkelijk geschaad. De Griekse autoriteiten hebben met de bereidheid tot het implementeren van drie sets aan prior actions in een maand tijd laten zien bereid te zijn snel actie te willen nemen en gecommitteerd te zijn aan de afspraken. Dit biedt een basis voor een geleidelijk herstel van vertrouwen, waarbij ook het strikte toezicht op de uitvoering van het voorliggende MoU een

belangrijke rol zal spelen. Een eerste substantiële review door de instituties wordt verwacht in oktober.

Het kabinet is van mening dat het MoU een akkoord bevat over een veelomvattend pakket aan maatregelen in lijn met het akkoord van de Eurozone top van 12 juli jl., zoals geformuleerd in het statement. Het kabinet wil nog op een aantal punten nadere toelichting en waarborgen vragen in de Eurogroep.

De budgettaire doelstellingen in het MoU zijn aangepast aan de verslechterde economische omstandigheden, maar voorzien in een realistisch pad richting een primair overschot van 3,5% in 2018. Nederland zal in de Eurogroep vragen stellen over m.n. het ambitieniveau voor 2017 en zo nodig aandringen op aanscherping hiervan.

Naar tevredenheid van het kabinet worden unilateraal door de Griekse regering genomen maatregelen die indruisten tegen de eerdere overeenkomsten teruggedraaid of gecompenseerd. De Griekse autoriteiten hebben, in lijn met het akkoord van de regeringsleiders van de Eurozone van 12 juli jl., de eerder op 9 juli jl. voorgestelde maatregelen in samenspraak met de instituties aangescherpt en een duidelijk tijdspad vastgesteld voor het omzetten in wetgeving en de daadwerkelijke implementatie. Voor de Griekse economie is het cruciaal dat de noodzakelijke structurele hervormingen worden genomen. Het MoU bevat daartoe, naast de lijst met prior actions voor augustus, duidelijke doelstellingen en trajecten voor de middellange termijn, inclusief structurele en kwantitatieve doelstellingen. Met de opbouw van het programma met prior actions begint het herstel van vertrouwen. Tranchering van uitkeringen en het gebruik van technische assistentie om implementatie te waarborgen moet dit vertrouwen verder bestendigen.

Het kabinet acht versnelling en verdere verduidelijking van de uitwerking van het privatiseringsfonds noodzakelijk. Daarnaast zouden de banken die geherkapitaliseerd worden met programmageld in beheer van het privatiseringsfonds moeten komen. Om de problemen in de financiële sector aan te pakken vindt het kabinet dat een diepere bail-in toegepast moet worden.

Tenslotte acht het kabinet inhoudelijke en financiële betrokkenheid van het IMF cruciaal en zal in de Eurogroep de noodzakelijke waarborgen hiervoor vragen. Het kabinet zal in de Eurogroep ook benadrukken dat de totale enveloppe van het ESM-programma waar mogelijk naar beneden zal worden bijgesteld.

Gevolg Nederlandse begroting

Zoals in het verslag van de Eurogroep en Eurozone Top van 12 juli jl. is vermeld heeft het verstrekken van leningen door het ESM geen direct effect op de Nederlandse begroting en is derhalve niet relevant voor het EMU-saldo en de EMU-schuld van Nederland. Alle ESM-leden, waaronder Nederland, dragen volgens de kapitaalsleutel van het ESM bij aan het gestorte en het oproepbaar kapitaal. Het Nederlandse aandeel in het gestorte en oproepbaar kapitaal zijn reeds opgenomen in de begroting.

Proces komende dagen

De Eurogroep zal op 14 augustus spreken over het MoU en de overige documenten. Uiteindelijk zal de Raad van gouverneurs van het ESM een besluit nemen over het MoU en het voorstel van de Managing Director van het ESM over de voorwaarden voor de FFA. De Raad van bewind van

het ESM zal vervolgens instemmen met de FFA en de uitkering van de eerste tranche uit het ESM.

In de komende dagen volgt een aantal belangrijke momenten dat bepalend is voor het uiteindelijke Nederlandse standpunt inzake de steunaanvraag. Dat begint met de instemming van het Griekse parlement op 13 augustus met zowel het programma in zijn geheel als met de prior actions waaraan voldaan moet worden. Vervolgens moeten de instituties beoordelen dat Griekenland aan deze prior actions heeft voldaan. Op basis van de beschikbare steundocumentatie, het MoU en de uitkomst van de beoordeling van de instituties van de prior actions zal Nederland een standpunt innemen in de Eurogroep op 14 augustus, zoals hierboven verwoord. Het kabinet zal het parlement onverwijld informeren over de uitkomsten van de Eurogroep. Vervolgens zullen in diverse lidstaten nationale parlementaire procedures starten. Na afronding van de nationale parlementaire procedures is het aan de Raad van Gouverneurs van het ESM om een besluit te nemen over het voorstel van de Managing Director van het ESM voor de FFA en het MoU. De Raad van bewind van het ESM zal vervolgens het FFA aannemen en besluiten over de uitkering van de eerste tranche. De laatste stap is dat het ESM de eerste tranche zal overmaken naar de Griekse autoriteiten, op voorwaarde dat alle bovenstaande besluitvormingsmomenten positief zijn afgerond.

Ondanks het feit dat er overeenstemming is bereikt over een voorlopig MoU tussen de instituties en de Griekse autoriteiten, wordt er parallel gewerkt aan eventuele nieuwe brugfinanciering uit het Europees Financial Stabilisation Mechanism (EFSM). Dit zou ingezet kunnen worden als het niet mogelijk blijkt om voor 20 augustus een akkoord te bereiken over een nieuw leningenprogramma uit het ESM voor Griekenland. Met de brugfinanciering kunnen de Griekse autoriteiten dan aan de betalingsverplichtingen aan de ECB voldoen op 20 augustus. Overigens laat dit het aannemen van de prior actions door het Griekse parlement onverlet.

De Minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem